

Ajankohtaiset

Kolmekymmenvuotiaista kesäkoulua vietettiin kodeista käsin ympäri maailmaa

The 10th Folklore Fellows' Summer School: The Violence of Traditions and the Traditions of Violence. 7.–18.6.2021 Joensuu & Zoom

Tero Ahlgren, Hanna-Kaisa Lassila, Riikka Patrikainen, Viliina Silvonen ja Sofia Wanström

Kymmenes kansainvälinen [Folklore Fellows -kesäkoulu](#) järjestettiin viime kesäkuussa. Samalla juhlistettiin kesäkoulun kolmekymmenvuotista taivalta. Kesäkoulun teemana oli perinteiden väkivalta ja väkivallan perinne. Alun perin Joensuussa elokuussa 2020 järjestettävä kesäkoulu jouduttiin siirtämään koronapandemian vuoksi uuteen ajankohtaan ja lopulta järjestämään kokonaan etänä. Järjestelyistä vastasi Itä-Suomen yliopisto perinteentutkimuksen professorin Pertti Anttosen johdolla. Kesäkoulu piti sisällään luentoviikon ja työryhmäviikon sekä ennakkoon järjestettyjä vapaaehtoisia kirjallisuuskлубeja kesäkoulun yleisestä ja työryhmäkohtaisista teemoista. Kesäkoulua varten kukin osallistuja kirjoitti vapaavalintaisesta aiheesta tekstin, ja kurssisuoritukseen kuului myös oppimispäiväkirja.

Luentoviikko tarjosi runsaasti vaihtelevia näkökulmia väkivaltaan ja folkloristiikan eri aloihin. Väkivaltaa lähestyttiin muun muassa ihmisen ja eläimen välisen suhteen, sotamuistelun, pelien, kulttuuriperinnön rakentamisen sekä tutkimusprosessien näkökulmista. Kokonaisuuden vetäminen yhteen ja reflektointi yhdessä olisi voinut antaa syvyyttä teemalle ja selvittää kokonaisuutta, mutta tämä jäänee kesäkoulun teemasta suunnitteilla olevan julkaisun tehtäväksi. Kesäkoulun luennot olivat avoimia myös muille kuin kesäkoulun osallistujille.

Kesäkoulun osallistujat jaettiin neljään työryhmään, joista kullakin oli oma teemansa ja työtapansa. Jokainen työryhmä kokoontui eri aikaan, millä pyrittiin helpottamaan osallistumista eri aikavyöhykkeiltä. Työryhmäviikon lopuksi oli kaikkien yhteinen kesäkoulun koontipäivä, jossa työryhmät esittelivät lyhyesti viikon antia. Koko kaksiviikkoinen huipentui yhteiseen juhlailltaan zoomissa kesäkouluja muistellen.

Työryhmä 1: Colonial Traditions, Ethnic Conflicts, and Postcolonial Challenges to Traditionality

Sadhana Naithani & Nona Shahnazarian

Kesäkoulun työryhmässä 1 käsiteltiin kolonialismin eri teemoja Sadhana Naithanin ja Nona Shahnazarianin johdolla. Vetäjien lisäksi työryhmässä oli kuusi osallistujaa; osa liittyi mukaan Intiasta, osa Euroopan eri kolkista. Suurin osa työryhmän ajasta käytettiin osallistujien töiden käsittelyyn, joista jokainen liittyi tavalla tai toisella väkivaltaan. Työryhmässä keskusteltiin magiasta ja perhesuhteista Armeniassa, noituudesta Ukrainassa, erilaisuuden diskursseista maahanmuuttajien keskuudessa, ihmisen ja eläimen keskinäisestä suhteesta Grimmin saduissa, asteekkien uhrirituaaleista ja misogyniasta verkossa.

Moni osallistujien töistä ja niiden mukana työryhmän päivittäisistä keskusteluista ei siis suoraan käsitellyt työryhmän aihetta, kolonialismia. Käydyt keskustelut pitivät aiheen kuitenkin hyvin mukana, sillä työryhmässä keskusteltiin paljon muun muassa siitä, kuka määrittelee, missä tilanteessa väkivalta on oikeutettua, tai sen, mikä ylipäättään on väkivaltaa. Osallistujien erilaiset taustat ja aiheiden rikkaus mahdollistivat väkivallan teemojen käsittelyn monipuolisesti eri ajallisuuksien ja kulttuurien kautta. Sama monipuolisuus sai myös haastamaan oman aseman ja näkökulman tutkijana, mikä olikin työryhmän parasta antia.

Työryhmä 2: Violence Performed: The Dark Side of Traditions, Youtube and Everyday Life, from Masking Practices to Shootings and ISIS

Terry Gunnell & Neill Martin

Ryhmän 2 esitelmät tarkastelivat aihepiiriään irlantilaisen karnevalistisen perinteen, skandinaavisen mytologian käännekohtien duaalisuuden, intialaisten tanssinäytelmien, suomalaisten tuleen liittyvien parannusrituaalien, kreikkalaisten itkuvirsien, some-aktivismien sekä kreikkalaista yhteiskuntaa 1990-luvulla järkyttäneen panttivankidraaman käsittelyn ja muistelun nykypäivän sosiaalisessa mediassa kautta. Aiheen pohdinnan hedelmällisyys omassa ryhmässä kumpusi juuri tästä eri näkökulmien ristivalotuksesta ja intensiivisestä keskustelusta.

Työpajan esitelmien aineistossa väkivallan rooli asettui usein rajakohtiin ja vastakkainasetteluihin: väkivalta on eri muodoissaan osa sitä dynamiikkaa, joka ohjaa kulttuurisia toimijoita, tai skandinaavisen mytologian kohdalla koko maailmaa muuttuneeseen sosiaaliseen asemaan/asetelmaan. Toisaalta esimerkiksi maskien käyttäminen näyttämöllä tai myös rajatun näyttämön ulkopuolella häivyttää rajaa esimerkiksi ihmisen ja pedon välillä, ja mahdollistaa luvallisen normien rikkomisen jopa väkivaltaisessa muodossa.

Ilmiön tarkastelu performanssiteoriaa hyödyntäen kannattaa aloittaa ryhmän opettajien mukaan kysymyksellä *“What is going on here?”*. Kysymys on laaja, ja ryhmän työskentely ei niinkään antanut lopullisia vastauksia ryhmän omaan aiheeseen vaan aloitti pohdinnan, joka jatkuu osallistujissa vielä pitkään kesäkoulun jälkeenkin.

Työryhmä 3: From Game to War: Gender, Memory, Domination

Regina Bendix & Valdimar Hafstein

Työryhmässä 3 osallistujien tekstien aiheet ja näkökulmat olivat varsin vaihtelevat. Tekstit käsittelivät svastika-symbolin käyttöä latvialaisessa perinteessä ja ilmiöön liittyvää keskustelua, karjalaisten itkuvirsiensä tunteita ja affektiivisuutta, naisten rooleja ja toimijuutta mongolialaisessa epiikassa, sensuuria, vernakulaarin ja institutionaalisen vuorovaikutusta ja välimuotoisia tekstejä, ympäristökonfliktien ympärille syntyneitä laulukulttuurisia Chilessä sekä Kambodžan khmerien Sbek Thom -varjoteatteria aineettoman kulttuuriperinnön näkökulmasta. Yhtenä useammassa paperissa toistuvana käsitteenä oli vernakulaari, jonka vaihtelevat määritelmät ja tulkinnat synnyttivät hedelmällistä keskustelua.

Kaikkiaan keskityimme työryhmässä yhteisen teeman sijasta yleisiin asioihin, kuten tutkimuksesta viestimiseen, tekstin rakenteeseen ja kohderyhmään. Tekstit nostivat esiin myös tutkimusetiikan kysymyksiä muun muassa siitä, kenen ääni ja asia tutkimuksessa kuuluu, miten se kuuluu ja miten tutkimus vaikuttaa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Keskustelimme myös siitä, miten käsitellä aiheita, jotka herättävät yleisesti ristiriitaisia tunteita: esimerkiksi miten tehdä tutkimusta ja kirjoittaa svastika-symbolista. Työryhmässä oli osallistujia Euroopan maiden lisäksi Chilestä, Mongoliasta ja Koreasta. Monikulttuurisuus toi esiin tutkimusperinteiden ja teoreettismetodologisten painotusten eroja. Ryhmän monikulttuurisuus herätti taas kerran pohtimaan niin omien käsitysteni kuin laajemmin tieteen ja tutkimuksen länsimaalaiskeskeisyyttä sekä hieman kyseenalaistamaan oletusta englannin kielen valta-asemasta.

Työryhmä 4: How Violence Moves across Text, Genre, and Enactment

Charles Briggs & Stein R. Mathisen

Fokusen för gruppen låg på narrativ och performans, men även om temata förenade deltagarnas forskning mycket väl så tydliggjordes också en stor variation i hur man kan förstå och närma sig både narrativ och våld. Ledarna för gruppen, Briggs and Mathisen, uppmuntrade oss att inte enbart fokusera på innehållet i våldsamma narrativ utan även performansen av dem, samt deras cirkulering. De riktade fokuset mot hur narrativ om våld rör sig mellan olika genrer, och därmed får olika betydelser. Forskarna betonade även vikten i att syna vår egna roll som medskapare av dessa våldsamma narrativ.

Inom gruppen diskuterade vi svårigheterna med att definiera våld eftersom det är subjektivt, intuitivt, och beroende på kontext. Erfarenheter av våld är ändå möjliga att dela med andra, samt så kan man empatisera med andras erfarenheter. Vi diskuterade också om hur vi ska relatera till våldet i vår forskning. Då våldet aldrig kan vara helt "utanför" en själv och ibland även vara väldigt personligt. Objektivitet uppfattades som en omöjlighet, men även som ett förgånget ideal i ett akademiskt klimat som alltmer ser personlig erfarenhet som en tillgång. Detta ledde till diskussioner om motberättelser och forskarens roll som aktivist. Dekonstruktionen av det "objektiva" idealet ger även forskaren utrymme att uttrycka sin egen hållning och sina synpunkter. Därmed börjar gränsen mellan forskare och aktivist suddas ut-- en utveckling som stöddes av samtliga deltagare.

Folkloristit Zoomin armoilla

Uudenlainen kesäkouluformaatti muutti työskentelyä: etäyhteys mahdollisti muun muassa ennakkotapaamisia, suuremman osallistujamäärän ja kenties laajemman kansainvälisyyden, sen sijaan vuorovaikutuksesta jäi verkkoympäristössä jotakin puuttumaan. Aiempien kesäkoulujen tunnelmasta saatu kuva on ollut rento ja yhteisöllinen, ja se kuva vahvistui myös erilaisissa kesäkoulussa käydyissä keskusteluissa, joissa ohjaajat muistelivat omia kesäkoulukokemuksiaan. Päätösjuhlaan oli kutsuttu myös muita kesäkoulukonkareita ja koottu ensikertalaisiakin ilahduttanut valokuvaesitys vuosien varrelta. Kolmekymmenvuotisen, kymmenettä kertaa järjestetyn kesäkoulun juhlistamiseen muistelut toki sopivat, mutta samalla ne korostivat sitä, mitä Zoom-kesäkoulussa ei niin helposti voi tavoittaa: yhteisöllisyyden kokemus jäi opiskelijoilta varsin pintapuoliseksi.

Etätyöskentely teki koulusta myös kokemuksena epätasapainoisemman. Toiset osallistuivat työryhmiin, joissa tunnelma oli vilkas ja läheinen, toiset taas hiljaisempiin ryhmiin, joissa osallistujat jäivät toisilleen etäisiksi. Ilman yhdessä olemista ja tekemistä niin sanotusti reaaliaikaisessa kesäkouluun osallistujien kokemukset pääsivät eriytymään.

Kesäkoulun tieteellinen anti oli kiistaton, ja oli hienoa saada kasvot ja ääni teksteille, joita on aiemmin esimerkiksi opinnoissaan lukenut. Kaikkiaan kesäkoulun tekniset järjestelyt toimivat oikein hyvin, ja kaikkiin vastaan tulleisiin teknisiin ongelmiin löytyi ratkaisu nopeasti. Erityiskiitos siis koordinaattori Sonja Mutaselle! On valtavan hienoa, että kesäkoulu saatiin järjestettyä näissä erikoisissa olosuhteissa ja samalla jatkettua kesäkoulun arvokasta perinnettä.

FM Hanna-Kaisa Lassila on väitöskirjatutkija Turun yliopiston folkloristiikassa ja osallistui kesäkoulun työryhmään 1.

FM Tero Ahlgren on väitöskirjatutkija Turun yliopiston folkloristiikassa ja osallistui kesäkoulun työryhmään 2.

TM Riikka Patrikainen on ortodoksisen teologian ja perinteentutkimuksen väitöskirjatutkija Itä-Suomen yliopistossa ja osallistui kesäkoulun työryhmään 2.

FM Viliina Silvonen on väitöskirjatutkija Helsingin yliopiston folkloristiikassa ja osallistui kesäkoulun työryhmään 3.

FM Sofia Wanström är doktorand i folkloristik vid Åbo Akademi och deltog i sommarskolans arbetsgrupp 4.